

JOHN
STEINBECK

NEZNÁMEMU
BOHU

NEZNÁMEMU
BOHU

John Steinbeck

NEZNÁMEMU
BOHU

Z angličtiny preložila
KATARÍNA JUSKOVÁ

sloart

Copyright © John Steinbeck 1933
Copyright © renewed John Steinbeck 1961
All rights reserved
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2020
Translation © Katarína Jusková 2003, 2020
Poetry translation by Jana Kantorová-Báliková

ISBN 978-80-556-4485-1

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

NEZNÁMEMU BOHU

*Je darcom dychu, sila je jeho dar,
najvyšší bohovia si jeho vôľu ctia.
Jeho tieň život je a jeho tieň je smrť:
kto je ten, komu prinesie svoju obeť?*

*A vlastnou mocou sa pánom žitia stal
a sveta, čo sa svojou žiarou skvie,
on vládne svetu, ľuďom, zvieratám.
Kto je ten, komu prinesie svoju obeť?*

*A jeho sila naplňa vzornosť hôr,
aj moria, vraví sa,
rieku, čo plynie v diaľ;
ony sú jeho telo a dve ramená.
Kto je ten, komu prinesieme svoju obeť?*

*On stvoril oblohu a stvoril aj zem,
jeho vôľa im miesto určila,
a predsa chvejú sa, nespustia z neho zrak,
žiar slnka nad ním večne plápolá.
Kto je ten, komu prinesieme svoju obeť?*

*A pozrel na vody, čo v sebe jeho moc
bromadia, plodia obeť loná vôd.
Je bohom nad bohmi.
Kto je ten, komu prinesieme svoju obeť?*

*Neublíži nám on, čo stvoril zem,
čo stvoril nebo, mora modrý jas?
Kto je Bob, komu prinesieme svoju obeť?*

Védy

Úroda na waynovskej farme pri Pittsforde v štáte Vermont bola už pod strechou, drevo na zimu napílené a zem poprášil prvý sneh, keď raz v podvečer pristúpil Jozef Wayne k vysokému čalúnenému kreslu pred kozubom a zastal pred otcom. Syn s otcom akoby si z oka vypadli. Obaja mali veľký nos a vysoko posadené výrazné lícne kosti; obe tváre sťaby boli vymodelované z hmoty tuhšej a trvácnejšej než mäso, vari z kameňa, ktorý len tak nepodlieha zmenám. Jozef mal bradu čiernu a hodvábnu, ale ešte riedku, takže cez ňu matne presvitala línia čeluste, stavec ju mal dlhú a bielu. Sem-tam sa jej mimovoľne dotkol prstami a zakrútil si dovnútra neposlušné vytrčajúce konce. Až po chvíli si uvedomil, že syn stojí pred ním. Zdvihol k nemu oči, staré, svetaskúsené, pokojné oči prenikavej modrej farby. Aj Jozef mal oči modré, ale na rozdiel od otcových v nich horelo odhodlanie a túžba mladosti po poznaní. Stál pred otcom a odrazu sa zdráhal priznať k svojmu najnovšiemu kacírstvu.

„Zem nás už neuživí, otec,“ vyriekol s nesmelou pokorou. Starý muž si tesnejšie pritiahol kockovaný šál ku kostnatým rovným pleciam. Hlas mal mierny, ako stvorený na vynášanie jednoduchých, zato spravodlivých rozsudkov. „Čo ťa trápi, Jozef?“

„Akiste ste počuli, že Ben si nahovára nevestu. Do jari sa ožení, na jeseň príde na svet dieťa a v lete o rok nato ďalšie. Zem sa nedá natiahnúť, otec. Neuživí toľko krkov.“

Starec pomaly sklopil zrak, zahľadel sa na svoje ruky zložené v lone a zľahka si žmolil prsty. „Benjamín mi zatiaľ nič nespomínal. Na Benjamína sa nikdy nedalo ktovieako spoľahnúť. Vieš určite, že má vážne úmysly?“

„Ramseyovci to už rozchýrili po celom Pittsforde, otec. Jenny Ramseyová má nové šaty a nápadne opeknela. Neuznala ma ani za hodného pohľadu.“

„Aha, potom máš možno pravdu. Benjamín mi mohol niečo povedať.“

„Tak vidíte, otec, že tu nie je dosť zeme pre všetkých.“

John Wayne opäť zdvihol zrak. „Zeme je dosť, Jozef,“ namietol mierne. „Burton aj Tomáš si priviedli domov ženy, a stačila. Vekom si na rade ty. Mal by si si pohľadať manželku.“

„Všetko má svoje hranice, otec. Zem uživí len istý počet krkov.“

Starcovi stvrdol pohľad. „Hneváš sa na bratov, Jozef? Je medzi vami spor, o ktorom neviem?“

„Nie, otec,“ odvetil Jozef. „Ale farma je prímala a...“ Nahol k nemu vysokú postavu. „Túžim po vlastnej pôde, otec. Čítal som veľa o západe a tamojšej pôde, ktorá je dobrá a za babku.“

John Wayne si vzdychol, pohladkal bradu a zakrútil jej konce dovnútra. Zavládlo hľbavé ticho, v ktorom stál Jozef pred patriarchom a čakal na jeho ortieľ.

„Keby si ešte taký rok počkal,“ vyriekol napokon starec. „Čo je rok-dva, keď má človek tridsaťpäť? Keby si rok, prinajhoršom dva vydržal, nebudem proti. Nie si najstarší, syn môj, ale vždy som chcel dať požehnanie tebe. Tomáš a Burton sú dobrí chlapi a dobrí synovia, ale vždy som chcel požehnať tebe, aby si zaujal moje miesto. Sám ne-

viem prečo. Máš v sebe čosi silnejšie ako tvoji bratia, Jozef; väčšiu istotu a hĺbku.“

„Ale v západných krajoch sa práve prideluje pôda novo-usadlíkom, otec. Stačí zabrať na rok kus zeme, postaviť na nej dom, čosi obrobiť, a je vaša. Nik vám ju už nemôže vziať.“

„Viem, počul som, no keby si teraz odišiel, vedel by som iba z listov, ako sa máš a čo robíš. O rok-dva sa ta poberiem s tebou. Som už starý, Jozef. Pôjdem tam rovno s tebou, budem ťa sprevádzať zhora zo vzduchu. Uvidím zem, ktorú si vyberieš, dom, ktorý si postavíš. Vieš, že ma to zaujíma. Mohol by som ti hádam aj sem-tam pomôcť. Povedzme pohľadať stratenú kravu; z tej výšky budem vidieť doširoka-dodaleka. Keby si len trochu pozhovel, kým to bude v mojich silách, Jozef.“

„Zem zaberajú,“ nástojil tvrdohlavo Jozef. „Uplynuli už tri roky z nového storočia. Ak budem váhať, dobrá pôda možno nezvýši. Netušíte, ako veľmi po nej túžim, otec.“ Oči sa mu rozohoreli horúčkovitým, žiadostivým leskom.

John Wayne niekoľko ráz pokýval hlavou a pritiahol si šál k pleciam. „Rozumiem,“ zahútal sa. „Nie je to len chvíľková neposednosť. Možno ťa tam neskôr nájdem.“ Potom rázne vyriekol: „Pristúp ku mne, syn môj. Polož ruku sem – nie, sem. Tak ako to urobil môj otec. Starý zvyk nemôže uškodiť. Tak, a teraz ju tam nechaj!“ Sklonil bielu hlavu. „Nech Božie aj otcovské požehnanie vedú kroky tohto dieťaťa. Nech mu ukazuje cestu svetlo tváre Božej. Nech miluje svoj život!“ Na okamih sa odmlčal. „A teraz sa môžeš vydať na západ, Jozef. Na mňa sa viac nemusíš ohliadať.“

Zima sa ohlásila zavčasu hlbokým snehom a štiplavým mrazivým vzduchom. Celý mesiac sa Jozef motal po dome, zdráhal sa opustiť svoju mladosť so všetkými mocnými hmatateľnými spomienkami, no otcovo požehnanie ho už z neho vylúčilo. Bol v tom dome cudzí a cítil, že bratia budú radi, keď odíde. Odobral sa na prahu jari, a keď prišiel do Kalifornie, tráva sa už zazelenala.

Po nejakom čase doputoval do dlhého údolia nazvaného Nuestra Señora, kde si dal zaregistrovať pozemok a usadil sa. Keď tam vkročil, Nuestra Señora alebo Údolie Panny Márie hýrilo zelenými, zlatými, žltými a modrými farbami. Jeho rovné dno sa topilo v záplave ovsihy a krikľavožltých horčičných kvetov. Rieka svätého Františka pretekajúca úzkym tunelom nevelkého hája hlasno šplechotala v koryte vydláždenom skalami. Údolie Nuestra Señora chránili z oboch strán pobrežné horské pásma, jedno pred morom a druhé pred skazonosnými vetrami prichádzajúcimi z veľkého Salinaského údolia. Na jeho opačnom, južnom konci pretínala horskú hradbu roklina, ktorou rieka pretekala, a neďaleko nej ležala nevelká Osada Panny Márie s kostolom rovnakého mena. Okolo jeho hlinených múrov sa k sebe túlili indiánske chatrče, a hoci tu v poslednom čase neraz nemal kto odslúžiť omšu, sošky svätcov v ňom boli ošarpané, časť preborenej škridlovej strechy ležala v nevzhľadnej hrbě na dlážke, hoci zvony popukali, mexickí Indiáni tu naďalej žili, usporadúvali slávnosti, tancovali na udupanej zemi jotu a driemali na slnku.

Len čo si dal Jozef zaregistrovať zem, vydal sa k novému domovu. Oči pod klobúkom so širokou strieškou mu

svietili od vzrušenia a nedočkavo vdychoval z plných pľúc vône údolia. Na sebe mal nové džínsy s pásom obitým po celej šírke mosadznými cvokmi, belasú košeľu a vestu s praktickými vreckami. Aj čižmy s vysokými podpätkami mal nové a ostrohy sa mu jagali ani striebro.

Do Osady Panny Márie sa z nohy na nohu vliekol starý Mexičan. Keď sa k nemu Jozef priblížil, starcovi sa tvár rozžiarila od radosti. Dal si dolu klobúk a vystúpil sa Jozefovi z cesty. „Je tu niekde fiesta, sviatok?“ spýtal sa úslužne.

Jozef sa natešene zasmial. „Hore v údolí mám šesťdesiat akrov zeme. Chcem sa tam usadiť.“

Oči starého vandrovníka sa pristavili na puške v puzdre pripevnenom na dosah ruky pod jazdcovým stehnom. „Ak natrafíte na srnca, señor, a skolíte ho, nezabudnite na Starého Juana.“

Jozef koňa nespätil, iba zavolať ponad plece: „Len čo dostaviam dom, usporiadam fiestu! Potom si na vás spomeniem, Starý Juan.“

„Môj synovec hrá na gitare, señor.“

„Tak pozvem aj jeho, Starý Juan.“

Jozefov kôň rezko kráčal ďalej, rozhrňajúc kopytami šuštiace krehké lístie, a železné podkovy cvendžali na vyčnievajúcich kameňoch. Chodník viedol pásom lesa vrúbiacim brehy rieky. Jozef sa niesol v sedle, zaplavovaný čoraz väčšou neistotou ako nedočkavý mládenec, ktorý sa tajne zakráda na schôdzku s krásnou múdrou ženou. Zmysly mal napoly omámené Lesom Panny Márie, ktorý mu úplne počaril. Z poprepletaných konárov a vetvičiek, z dlhej zelenej jaskyne, ktorou si pomedzi stromy razila cestu rieka, i z trblietavého jasnozeleného krovia vyžarovalo čosi zvláštne ženské. Nekonečné zelené siene, chodbičky a výklenky akoby v sebe skrývali neurčitý význam, záhadný a nádejplný ako symboly prastarého náboženstva. Jozefa striaslo a zažmúril oči. „Možno som chorý,“ povedal si. „Keď otvorím oči, možno zistím, že to všetko bolo len blúznenie

spôsobené horúčkou.“ Čím dlhšie šiel, tým väčšmi v ňom narastal strach, že tento kraj je iba chiméra, ktorá sa rozplynie v suchom, prašnom ráne. Konárik bršlenu mu strhol z hlavy klobúk. Zosadol z koňa, aby ho zdvihol, sklonil sa, natiahol ruky a bruškami prstov ohmatával zem. Doľahla naňho tieseň a potreboval sa jej zbaviť. Zdvihol zrak ku korunám stromov, kde sa na rozochvenom lístí zrkadlilo slnko a vznášal sa šumivý spev vetra. Keď opäť vysadol na koňa, vedel, že tento kút mu raz navždy prešiel do krvi. Stonanie vŕzgajúcej kože na sedle, cvengot reťazí na ostrohách, zvuk konského jazyka zadŕhajúceho sa o zubadlo nôtli pieseň a tá pieseň sa niesla dovysoka nad pulzom kraja. Jozef si uvedomil, že predtým mal zmysly otupené a zrazu sa prebudili; spal a zrazu sa prebral. V úzadí jeho mysle sa skrýval pocit, že čosi zrádza. Minulosť, domov a príhody z detstva bledli, hoci vedel, že jeho povinnosťou je udržať si ich v pamäti. Tento kraj si ho podmaní celého, ak si nedá pozor. V úsilí zmenšiť trochu jeho vplyv privolal si v duchu otca, jeho pokoj a rovnováhu, silu a večnú spravodlivosť, a vzápätí vedel, že tu nie je nijaký rozpor, pretože jeho otec a táto nová zem sú jedno a to isté. Vtedy sa zľakol. „Je mŕtvy,“ zašepkal. „Otec je určite mŕtvy.“

Kôň vyšiel z lesa pri rieke na chodník, čo sa kľukatil, ani čo by ho do hliny vrylo okrúhle telo pytóna. Bola to prastará prť vydupaná raticami a labkami samotárskych divých plachých zvierat, ktoré ho používali, akoby im bola milá hoci aj spoločnosť duchov tých, čo tade prešli pred nimi. V tomto chodníku sa tajilo nesčíselné množstvo významov. Tu urobil široký oblúk, aby sa vyhol ozrutánske-mu dubu s previsnutým hrubizným konárom, kde kedysi dávno striehla prikrčená puma zabijak, ktorej pach nabádal zver, aby ho obchádzala; ďalej sa zasa obozretne vyhýbala vyhladenej skale, kde sa rád vyhrieval studenokrvný štrkáč. Kôň sa držal presne uprostred, dbajúc na všetky výstrahy chodníka.

Potom zrazu vyústil na rozľahlú lúčinu zarastenú vysokou trávou, uprostred ktorej ako zelený ostrovček svietila v jazere svetlejšej zelene skupinka dubov. Keď k nej Jozef zamieril, začul prenikavý kvikot, a len čo dubinu obišiel, zazrel mohutného diviaka so zahnutými klami, žltými očkami a s hrdzavou ježatou srstou. Kanec sedel na zadku, trhal mäso zo stehna malého kvičiaceho prasiatka a hltavo žral. V diaľke smerom od neho uháňala divá sviňa s piatimi potomkami pištiacimi od strachu. Diviak prestal žrať a vystrel sa, keď zavetril Jozefa. Zafŕkal a potom sa znovu obrátil k umierajúcemu prasiatku, ktoré stále kvičalo, akoby ho drali z kože. Jozef spätil koňa. Tvár mal skrivenú od hnevu a oči mu zbledli, boli takmer biele. „Pakuj sa preč!“ zreal. „Žer si iné zvery. Vlastnú krv žrať nebudeš!“ Vytrhol pušku z puzdra a namieril ju medzi žlté oči diviaka. Potom sa hlaveň sklonila a pevný palec pustil spúšť. Jozef sa krátko zasmial. „Privlastňujem si priveľké právomoci,“ povedal. „Je koniec koncov otcov päťdesiatich prasiat a môže splodiť ešte ďalších päťdesiat.“ Diviak sa obrátil a zakrochkal, keď ho Jozef obišiel.

Chodník pokračoval dlhým úbočím chráneným bujným porastom čerňacia, bršlenu a duba s veľkými žaludmi, tak husto poprepletanými, že ešte aj králiky si museli nimi prerážať malé chodbičky. Predieral sa húštinou k dlhému úzkemu hrebeňu popri páse dubov, duba trieslového, virgínskeho a bieleho. Spomedzi ich korún sa odtrhol jemný biely zdrap hmly a zľahka plával tesne ponad vrchovce. O chvíľočku sa k nemu pridala iný priesvitný franforec a za ním ďalší a ďalší. Vznášali sa v povetrí ako napoly zhmotnené príznaky, ktoré ustavične rástli, až napokon narazili na stĺp teplého vzduchu a ten ich vynášal k oblohe, kde sa premieňali na malé obláčiky. V celom údolí sa utvárali malé jemné obláčiky a vznášali sa vo vzduchu ako duchovia mŕtvych, vystupujúci zo spiaceho mesta. Na oblohe akoby sa rozplývali, ale navzdory tomu slnko strácalo silu.

Jozefov kôň zdvihol hlavu a vetril vo vzduchu. Na vrchole hrebeňa stála hrst' mohutných jahodovcov a Jozef si s úžasom uvedomil, ako neuveriteľne mu pripomínajú mäso a svaly. Vytŕčali z nich hrčovité haluze, červené ani telo stiahnuté z kože a poskrúcané sťa údy mučeníka na škripci. Jozef položil ruku na konár, popri ktorom prechádzal. Bol chladivý, hladký a pevný. No listy na koncoch týchto hrôzostrašných údov boli jasnozelené a ligotavé. Neľútostné a strašidelné stromy, tieto jahodovce. Kričia v bolestiach, keď horia.

Jozef vyšiel na vrchol hrebeňa a zahľadel sa nadol na trávnaté pláne svojho nového domova, kde ľahký vetrík čeril v striebriстых vlnách ovsihu, kde sa ani tiene za jasnej trblietavej noci stlali fliačiky modrých kvietkov vlčieho bôbu a červené maky na úbočiach žiarili ako slnečné lúče. Pritiahol koňovi opraty a zahľadel sa na dlhé pásy trávnatých lúčín, kde stáli skupinky virgínskych dubov ako odvekí zákonodarcovia a vládcovia kraja. Celým údolím sa kľukatila stuha rieky maskovanej stromami. Vo vzdialenosti dvoch míľ rozoznal za obrovským dubom samotárom bielu škrvnu stanu, ktorý si pod ním postavil, predtým ako si šiel dať zaregistrovať nový pozemok. Dlhو tam nehybne sedel. Hľadel do údolia a cítil, ako ho zaplavuje horúci príval lásky. „Je to moje,“ povedal jednoducho. Z očí mu vyhĺkli slzy a mozog sa zdráhal uveriť, že mu to naozaj patrí. Zdvihla sa v ňom neha k tráve a ku kvetom; mal pocit, že tie stromy sú jeho potomstvo a pôda jeho dieťa. Na okamih sa mu zamarilo, že sa vznáša vysoko nad zemou a pozerá nadol. „Je to moje,“ povedal znovu, „a musím sa o to starať.“

Na oblohe sa kopili obláčiky, v dlhom voji sa hnali na východ a pridávali k armáde, čo sa zoskupovala nad hrebeňmi hôr. Od vrchov na západe sa nad údolie náhlivo presúvali podlhovasté sivé oceánske mraky. S ťažkým povzdychom sa zdvihol vietor a zaševalil v korunách stromov. Kôň vykročil ľahkým krokom nadol k rieke, podchvíľou

dvíhal hlavu a vťahoval do nozdier príjemnú osviežujúcu vôňu blížiaceho sa dažďa. Kavaléria mrakov prešla a od mora sa s dutým mrmlaním pomaly blížila v mohutnom šíku čierňava, Jozef sa mimovoľne zachvel od rozkoše pri predstave nadchádzajúceho besnenia živlov. Rieka akoby plynula rýchlejšie, so vzrušeným žblnkotom sa valila kamenistým korytom. A potom sa spustil dážď, na lístí sa s cupotom rozprskovali veľké lenivé kropaje. Oblohou sa rozliehal treskot hromov, akoby po nej váľali súdky so strelivom. Dažďové kvapky, čoraz menšie a hustejšie, kropili pozdĺžnou paľbou vzduch a so svišťaním očesávali koruny stromov. Jozef bol v okamihu premočený do nitky a srst' koňa sa ligotala od vody. Pstruhy v rieke chniapali po hmyze zrážanom vodnou spfškou a kmene stromov vrúbiacich riekou sa temne ligotali.

Chodník sa opäť rozlúčil s riekou, a keď sa Jozef blížil k svojmu stanu, mraky zo západu sa zhrnuli zasa na východe ako sivý záves z nadýchanej vlny a vyumývanú zem zasiahli lúče neskorého slnka, čo sa trblietali na stebľách trávy a iskrili v kvapôčkach vody usadených v kalíškoch lúčnych kvetov. Pred stanom Jozef zosadol z unaveného koňa, odsedlal ho, dosucha mu vyutieral handrou mokrý chrbát a šiju a pustil ho, aby sa popásol. Rozkročil sa v mokrej tráve pred stanom. Zapadajúce slnko mu hladkalo ohorené sluchy a večerný vetrík čechral bradu. Ako putoval očami po dlhom zelenom údolí, hlad v jeho očiach sa menil na nenásytnú dychtivosť. Jeho túžba vlastniť sa pretavovala do posadnutosti. „Je to moje,“ odriekal monotónne. „Patrí mi to až do hĺbky, po samý stred zeme.“ Miesil nohami poddajnú prst'. Potom vytrženie prešlo do prudkej bolestnej žiadostivosti a tá mu prebehla telom ako horúci riečny prúd. Hodil sa doluznačky do trávy a pritisol tvár k vlhkým stebľám. Prstami zovrel chumáč mokrej trávy, vyšklbol ho a znovu ich do nej zaťal. Stehnamí sťažka búšil do zeme.

Potom záchvat zúrivosti z ničoho nič prešiel a opäť bol pokojný, zmätený a vystrašený sám zo seba. Posadil sa a zotrel si blato z úst a brady. „Čo to bolo?“ pýtal sa sám seba. „Čo ma to pochytilo? Žeby som pocítoval až takú veľkú potrebu?“ Usiloval sa rozpamätať, čo sa presne stalo. Na okamih sa mu zem stala ženou. „Potrebujem manželku,“ usúdil. „Bez ženy tu bude veľmi otupno.“ Bol ustatý. Bolelo ho celé telo, akoby bol nadvihol veľký balvan, a vlastný krátky okamih vášne ho vylakal.

Na malom ohni pred stanom si uvaril skromnú večeru, a keď sa na kraj zniesla noc, sedel na zemi, pozoroval chladné biele hviezdy a vnímal jej tep. Po ohni zostala len žeravá pahreba a on načúval zavýjaniu kojotov vo vrchoch, škreku malých sov prelietajúcich popri ňom a šuchotu poľných myší v tráve všade naokolo. Po chvíli sa spoza východného hrebeňa začal dvíhať medový mesiac. Skôr ako sa prehupol ponadeň celý, hľadela pomedzi mreže borovicových kmeňov jeho zlatá tvár. Potom ho chvíľku prepichovala čierna tôňa končitej borovice a postupne sa strácala, keď mesiac stúpal vyššie a vyššie.

Dávno predtým, ako Jozef uvidel vozy s drevom, začul prenikavý cengot lahodiaci uchu, známy ostrý cinkol zvončiekov pripevnených nad chomútom, varujúci ostatné záprahy, že sa im majú vyhnúť na úzkej ceste. Jozef sa dôkladne poumýval – vlasy a bradu mal učesané a v očiach mu svietilo dychtivé očakávanie, lebo dva týždne nevidel ani človečika. Konečne sa medzi stromami zjavili veľké záprahy. Kone namáhavo drobčili, zapierajúc sa do ťažkého nákladu fošní na hrboľatej novej ceste. Furman prvého záprahu zamával na Jozefa klobúkom so sponou, od ktorej sa odrazilo slnko. Jozef sa im pobral naproti, vyliezol na vysoký kozlík a prisadol si k furmanovi, mužovi v stredných rokoch s bielymi štetinatými vlasmi ostrihanými nakrátko a tvárou hneďou ako tabakový list. Furman si prehodil opraty do ľavej ruky a podal mu pravú.

„Myslel som, že prídete skôr,“ povedal Jozef. „Zdržala vás na ceste nejaká nehoda?“

„Nie, pán Wayne, tak by som to nenazval. Iba Juanitovi sa zadrelo koleso a môj syn Willie zapadol predným kolesom do blata. Asi zadriemal. Posledné dve míle ťažko nazvať cestou.“

„Žiadne strachy,“ odvetil Jozef. „Keď tadiaľ prejde viac záprahov, bude to dobrá cesta.“ Ukázal prstom. „Drevo môžete zložiť pri hentom veľkom dube.“

Na furmanovu tvár vysadol nesúhlas zmiešaný so zlovestnou predtuchou. „Hádam nechcete stavať dom pod stromom? Neradím vám to. Niektorý konár sa môže zlomiť, preboriť strechu a rozpučiť vás v noci v spánku.“

„Je to mocný, zdravý strom,“ ubezpečil ho Jozef. „Nerád by som staval dom ďaleko od stromov. Vy ste si ho postavili ďalej od nich?“

„Nie, a práve preto vám radím. Môj barak, bodaj ho porantalo, stojí rovno pod stromom. Namojdušu neviem, na kiego čerta som ho tam staval. Nejednu noc prebdiem, počúvam vietor a umieram od strachu, že mi strechu prerazí konár hrubý ako sud.“ Prítiahol koňovi opraty a omotal za hrst' remeňov okolo brzdy. „Zastavte hneď tu!“ zakričal na ostatných furmanov.

Len čo stavebné drevo ležalo na zemi a kone rozostavené hlavami dovnútra v kruhu okolo vozov sa kfmili ovsom z vreciek zavesených na šiji, furmani si rozbalili prikrývky a ustlali každý vo vlastnom voze. Jozef rozložil oheň a pribral sa chystať večeru. Držal panvicu vysoko nad plameňmi a usilovne obracal slaninu. Romas, najstarší furman, podišiel k nemu a sadol si k ohňu. „Ráno vyrážame zavčasu,“ povedal. „Bez nákladu pôjdeme rýchlo.“

Jozef odtiahol panvicu od ohňa. „Prečo sa nedáte zvieratám trochu napáasť?“

„Keď pracujú? Načo? Z trávy silu nenačerpajú. Ak majú ťahať náklad po ceste, ako je vaša, potrebujú niečo výdatnejšie. Nože ešte chvíľku podržte tú panvicu nad ohňom, ak chcete, aby sa slanina poriadne opiekla.“

Jozef sa zamračil. „Vy tu nemáte potuchy o pečení slaniny. Treba ju opekať na miernom ohni a pravidelne obracať, aby bola chrumková a nespiekla sa na škvarku.“

„Jedlo ako jedlo,“ povedal Romas. „Všetko sa dá zjesť.“

Juanito s Williem k nim pristúpili. Juanito mal tmavú pleť Indiána a belasé oči. Willieho tvár bola pod nánosom zaschnutej špiny skrivená a biela od akejsi záhadnej choroby a oči mal uhýbavé a vystrašené, pretože nik neveril bolestiam, čo ho v noci sužovali, ani mučivým nočným morám, ktoré ho prenasledovali v spánku. Jozef zdvihol hlavu a usmial sa na nich.

„Vidíte moje oči?“ vyhrkol z ničoho nič Juanito. „Nie som Indián, ale Španiel. Mám modré oči. Všimnite si dobre, akú mám pokožku. Tmavú, ale iba od slnka. Modré oči majú Španieli.“

„Hovorí to každému,“ zamiešal sa Romas. „Je rád, keď sa tým môže pochváliť niekomu cudziemu. Každý v Nuestra Señora vie, že jeho matka bola indiánska squaw, a pánbohvie, kto bol jeho otec.“

Juanito naňho zlostne zagánil a položil ruku na dlhý nôž za opaskom, ale Romas sa so smiechom obrátil k Jozefovi. „Juanito si vraví: Raz niekoho týmto nožom zakolem. Pestuje si tým hrdosť. Vie však, že nič také neurobí, a to mu pomáha nevystrkovať príliš rožky. Nože si zašpicat' papek na slaninu, Juanito,“ dodal pohrdavo, „a skôr než začneš nabudúce tvrdiť, že si Španiel, najprv sa okolo seba poobzeraj, či ťa niekto nepozná.“

Jozef položil na zem panvicu a skúmavo sa zahľadel na Romasa. „Prečo o tom toľko rečí?“ spýtal sa. „Načo je to dobré? Komu škodí, že je Španiel?“

„Je to lož, pán Wayne, a zo lži môže vzísť len ďalšia lož. Ak jej uveríte, vytasí sa s iným klamstvom, a o týždeň tu budeme mať bratanca španielskej kráľovnej. Juanito je furman, a čertovsky dobrý furman. Nemôžem mu dovoliť, aby robil zo seba princa.“

Jozef pokrútil hlavou, znovu zdvihol panvicu a s odvráteným zrakom povedal: „Podľa mňa je naozaj Španiel. Má modré oči, a je tu ešte niečo. Neviem presne čo, ale verím, že je Španiel.“